

Omklædningshytte 100 år på eksercerplads / idrætsplads

Af Allan Nielsen og Erling Lundemann

Nyborg Gymnastik- & Idrætsforenings første omklædningshytte & klubhus blev taget i brug søndag den 10. september 1916 i forbindelse med et stort idrætsstævne på eksercerpladsen

Eksercerpladsen var garnisonens øvelsesplads gennem mange år. Lang tid før 1894, hvor Nyborg Gymnastikforening blev oprettet, blev der dyrket gymnastik og anden idræt i byen og på landet. Nyborg Gymnastikforenings medlemmer var udelukkende håndværkere – dengang

var det ikke let for håndværkere og handels- og kontorfolk at være i samme forening. Kontorfolkene havde deres egen forening cricketklubben, som dyrkede boldspil om sommeren og gymnastik om vinteren.

I sommeren 1899 afholdtes på eksercerpladsen en stor gymnastik- og idrætsfest med mange kendte idrætsmænd som deltagere. Denne fest bevirkede en så stor interesse for friluftssport, at der i Nyborg blev stiftet en ny forening »Nyborg Fodsporsklub« – fodspors var datidens betegnelse for fodbold.

Figur 1. Omklædningshytten i forfald før renovering i 2006. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Nyborg Gymnastikforening og fodboldklubben arbejdede så godt sammen, at de 13. august 1900 antog navnet »Nyborg Gymnastik- & Idrætsforening,« forkortet til N.G.&I.F. Datidens idrætsplads i Nyborg, som blev brugt til udfoldelse af idrætsaktiviteterne, var militærets øvelsesplads (den høje og lave eksercerplads).

Den første fodboldkamp med gymnastiksko

I sommeren 1901 arrangeredes på eksercerpladsen en fodboldkamp mod et »veteranhold« fra København. Det var første gang, der blev spillet fodbold af et udenbys hold i Nyborg, og det blev til et mægtigt nederlag for Nyborg, der tabte med 1-29.

Men det ansprede til store fremskridt inden for fodbold. Man havde hidtil spillet i gymnastiksko, men nu

viste veteranerne, at det var helt galt, og i den følgende uge gik det hårdt ud over de gamle støvler derhjemme – de blev nu forsynet med knaster og ekstra næser – fodboldstøvler lå langt uden for budgettets rammer.

Den nye fodbeklædning skulle nu vise sin duelighed, og det gjorde den, idet der af farlige modstandere faktisk kun var holdet fra Odense Boldklub, der dog efter få år også blev besejret.

Epidemi

Sommeren 1903 var eksercerpladsen optaget af militæret på grund af en epidemi. Der kunne derfor ikke drives »Fri idræt«, og foreningen opkrævede ikke kontingent. Dette medførte en tilbagegang i medlemstallet, som kunne mærkes hele vinteren.

Stort idrætsstævne i Odense 28. juli 1907

I dette stævne deltog Nyborg ikke. Dette fik Nyborg Avis til at fremkomme med en beklagelse over ungdommens slaphed og skrive, at det var særlig graverende, da få byer var så godt stillet med hensyn til idræts- og boldbaner som Nyborg.

Denne beskyldning fik formanden for N.G.&I.F., sagfører Nielsen, til at offentliggøre et svar, hvori han udtrykte idrætsmændenes forbavselse over, at Nyborg skulle være særlig begunstiget med hensyn til

Brug altid
S. Sørensen's Fodboldstøvler,
Så du bliver frisk de er danske,
men frisk de særskilte som de bedste!
Hvad Værdier:
Det danske Flag!
Bemærk ved ny Dansk,
»Forward« og »Backs.«
I en i de bedsteholdige i det Land.
Udvalgte populære størrelser som
Lænestøvler i Aarhus.
»IDRÆTTEN« anskaffelse nedbringer! Formid
F. Malmqvist & Søn,
Østerbrogade 64,
Tel.: 3100 Aa.
Staatst Lager i Østerbro
M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
M. Weilgaard
Ol. Kongevej 135
Tel. 1111
Staatst Lager i Frederiks-
berg M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
PETER A. SØRENSEN
NORDBROGSGADE 10
Tel. 1111.
Staatst Lager i
Vesterbro M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
Skotojs Messen,
Nørrebro 22,
M. af Reparatørerne. Tel.: 1010.
Staatst Lager i Nørrebro
M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
Hvert Lørdag i Klub og Sportsforening i det billige Priser.
Det ny Skotojs Magasin,
Fredelsborggade 1,
M. af Reparatørerne. Tel.: 1011.
Staatst Lager i København
M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
Skotojsforretningen »Dania«
Nyborg.
Staatst Lager i Nyborg
M.
S. Sørensen danske Sportsklub.
C. O. Christensen Bogtrykker, Skindergade 11, København O.

Figur 2. Reklame for fodboldstøvler i sportsbladet »Idrætten« 1911. Bemærk skotojsforretningen »Dania« Nyborg. Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

idrætspladser. Han fremhævede, at foreningen hverken havde gode eller dårlige idrætspladser, men var henvist til at benytte de militære øvelsespladser, som ikke var velegnede til hverken boldspil eller atletik, og at dette tog modet fra idrætsmændene.

Samtidig gjorde han opmærksom på, at det ville styrke ungdommen, om skolebørnene fik en passende plads, hvor de kunne dyrke idræt i stedet for at være henvist til ødelæggende leg i byens anlæg.

Samme formand indsendte i september 1908 en plan til byrådet over en idrætsplads, beliggende på den lille Svanedam, der dengang lå hen som en sump.

I den medfølgende skrivelse henviser bestyrelsen til den store betydning, en sådan idrætsplads vil have

for skoleungdommen, hvis hele legemlige opdragelse hidtil var foregået i gymnastiksalene.

Også sportsungdommen led i høj grad under manglen af en idrætsplads, da de var henvist til militærets øvelsespladser.

Omklædningen foregik i det fri

Efter at garnisonen havde forladt Nyborg i 1913 (året før 1. Verdenskrig), blev eksercerpladsen kun benyttet som idrætsplads, men forholdene var langt fra ideelle, hvorfor foreningen rettede henvendelse til byrådet om at få pladsen istandsat. Byrådet indvilligede delvis heri, idet man dog ikke ville opfylde alle kravene, før gymnastikhuset over Landporten var færdigt.

Forinden var pladsens udnyttelse dog blevet livligt diskuteret i de loka-

Figur 3. Velgørenhedskamp i fodbold på Eksercerpladsen i 1922. I midten med bolden slagtermester Urban Sørensen. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

le blade, idet sognepræsten, pastor Løgstrup, ville forbeholde pladsen til en evt. udvidelse af kirkegården.

Et meget uheldigt forhold var, at der ikke fandtes et omklædningsrum på eksercerpladsen, ligesom rekvisitterne måtte opbevares i et usselt lille skur, som ikke kunne låses ordentligt af, så mange ting forsvandt.

Når der var stævner, fik idrætsmændene lov til at klæde om i Den Kongelige Døvstummeskoles kældre, men til hverdag foregik omklædningen ude på selve pladsen.

Garnisonens bortrejse var et hårdt slag for foreningen. Den mistede en stor del af sine bedste aktive medlemmer – bl.a. måtte den årlige gymnastikopvisning aflyses.

Efter bortrejsen fik man frie hænder med hensyn til eksercerpladsen.

Forårsturneringen i fodbold resulterede i, at Nyborg vandt alle tre kampe over Ringe, Rudkøbing og Faaborg.

Nyborg skulle så spille slutkamp mod vinderen af nordkredsen, B1913, og vandt denne kamp. Derefter blev der spillet oprykningkamp til A-rækken mod Assens. En kamp som Nyborg også vandt.

Udover at der blev spillet fodbold på eksercerpladsen, benyttede også atletik- og gymnastikafdelingen pladsen. Marius Jørgensen, foreningens berømte tikæmper, havde sin første store sæson i 1913.

Det blev til mange fynske mesterskaber, 17 jyske og 6 danmarksmesterskaber (deraf 2 for Nyborg).

Nyborg Byråd den 24 januar 1914 – svar til N.G.&I.F. vedr. idrætspladsens istandsættelse

At byrådet i anledning af den ærede forenings andragende om en istandsættelse af den lave eksercerplads, så at den bliver mere brugelig som idrætsplads, har vedtaget at overdrage til udvalget for de tekniske anliggender at bringe drøen over pladsen i orden og eventuelt at foranstalte grusning af en del af pladsen, medens man i øvrigt vil udskyde spørgsmålet om de øvrige ansøgte foranstaltninger, indtil gymnastikhuset over Landporten er færdigt, meddeles herved til behagelig efterretning.

Stort idrætsstævne 1915

Søndag den 15. august kl. 14.00 blev der på idrætspladsen afholdt et stort idrætsstævne for seniorer, juniorer og drenge.

Der var løbekonkurrencer over 6 forskellige distancer: 100-400-1000-1500 og 5000 meter samt 1500 meter stafetløb. 4 spring- og kasteøvelser.

Lærer Marius Jørgensen vandt 7 øvelser den dag. Han var foreningen en udmærket mand – både som instruktør og aktiv deltager i konkurrencerne. Marius Jørgensen havde således stor andel i, at foreningens

arbejde i krigsårene gik ganske udmærket. Entré: Voksne 25 øre. Børn 10 øre.

Danmarksmester i 10-kamp søndag den 12. september 1915

Den alsidige idrætsmand lærer Marius Jørgensen vandt danmarksmesterskabet i Aarhus og satte samtidig rekord i tikamp med 6434 point. Han blev modtaget på banegården med stormende ovationer, da han vendte hjem. Det var foreningens første danmarksmesterskab.

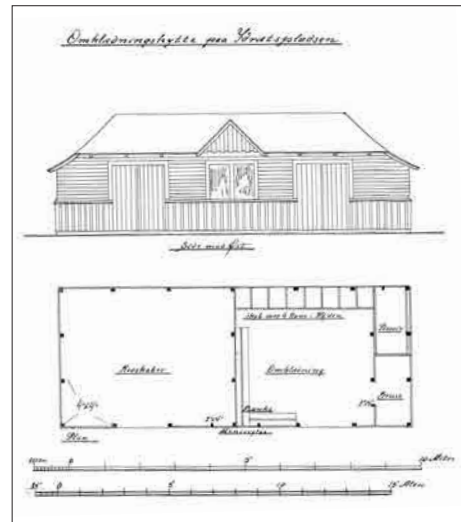
Stort idrætsstævne på idrætspladsen 2. juli 1916

De fynske mesterskaber i atletik blev afholdt i Nyborg. Marius Jørgensen deltog i 10 øvelser – og vandt dem alle. Her satte Marius Jørgensen fynsk rekord på 100 m i tiden 11,0 sek.

Fyns bedste idrætsmænd deltog i stævnet. De to bedste mænd i hver øvelse blev derefter udtaget til landsholdskamp i København den 16. juli om Kongens ærespræmie.

Formanden H.P. Hansen tegnede nu et forslag til en omklædningshytte

Det beregnedes, at den ville koste ca. 1350 kr. Der blev indsendt andragende til byrådet om at støtte med 1200 kr. Teknisk udvalg indstillede

Figur 4. Tegning af omklædningshytten 1916. Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

at yde halvdelen, og dette blev vedtaget. Og i sensommeren 1916 blev hytten, som vi kender så godt, rejst på den plads, hvor den står i dag. Klubhuset indeholdt 2 rum til redskaber og omklædning samt bruserum og 48 tøjskabe. Huset bliver i dag brugt af Nyborg Kommune.

Huset kostede den nette sum af 1465 kr. Heraf var de 565 kr. skaffet ved en indsamling blandt borgerne, medens byrådet gav 900 kr.

N.G.&I.F. henvendelse til byens borgere med skrivelse og svarkort i august 1916

Undertegnede bestyrelse for Nyborg Gymnastik- & Idrætsforening tillader sig allerhøfligst at henvende sig til Dem for at bede Dem støtte vor indsamling til den under opførelse på idrætspladsen

værende omklædningshytte med rekvisitrum osv.

I de fleste fynske byer og enkelte landsbyer er der allerede ved borgernes hjælp opført sådanne hytter, og da vor forening er den største og mest alsidige idrætsforening på Fyn, mener man nu at turde bede Nyborg bys borgere om støtte ved opførelsen af en sådan hytte.

Hytten opføres af brædder og på betonfundament og vil koste ca. 1.350,00 kr., har en størrelse af 40 kvm. grundflade.

Af dette beløb har Nyborg byråd, som en erkendtlighed af foreningens arbejde til gavn for byens ungdom, skænket 600 kr., og de resterende 750 kr. vil man derefter forsøge at tilvejebringe ved en indsamling blandt byens borgere.

Vi beder Dem derfor høfligst, såfremt De mener at kunne støtte denne for byens ungdom så betydningsfulde sag, på hoslagte brevkort at notere hvilket beløb, stort eller lille, De muligt mener at kunne afse hertil og lægge kortet i postkassen i løbet af de første 8 dage.

På vegne af Nyborg Gymnastik- & Idrætsforening:

H.P. Hansen, konstruktør –

V. Juul-Christensen, købmand –

Lars Jensen, murer

Marius Hansen, overmontør –

H.C. Nielsen, gymnastiklærer.

Som oplyst ovenfor gav henvendelsen til byens borgere ikke de ønskede

750 kr. Nyborg Kommune forhøjede sit støttebeløb, så byggeriet kunne sættes i gang.

Beskrivelse af opførelsen af omklædningshytten

Hytten skal opføres på idrætspladsen mellem indkørslen fra Lindealleen og vandopstanderen.

Den opføres som vist på betonfundamenter af angivne størrelse og skal overalt have 4" tykt afpuddet betongulv.

Al betonstøbning i blandingen 1-4-8. Gulvene i brusebad og pissoir støbes 3" lavere end de øvrige gulve og gives fornødent fald.

Der leveres og støbes i betonen i alt 14 stk. bolte til fastgørelse af fodremmen. Hytten rejses af hugget tømmer solidt afbundet og samlet overalt.

Den udvendige beklædning udføres af ru 1" fuldkantede brædder, forneden 1 på 2 og foroven på klink adskilte med vandbræt.

Indvendige skilte rum udføres af 1" rupløjede brædder. Tagbeklædningen udføres af 1" rupløjede brædder, hvorpå dækkes med tagpap nr. = sømmet med papsøm med store hoveder, 1" mellem sømmene.

Der afsættes for og anbringes 2 stk. dobb. og 2 stk. enk. revledøre med påskruede revler beslåede med solide stabelhængsler, udvendig døre skal have omfatninger og solide overfald og kramper.

Figur 5. Den lille bygning renoveret 2006. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Brædderne skal være absolut fri for råd, gennemgående ridser og løse knaster.

Der indsættes 2 ruder af monierglas med omfatning udv., og indvendig opsættes viste bænke, foran hvilke anbringes 1 meter brede fodriste af 5/4"x2" lægter, i brusebad lægges riste over hele gulvet.

Der opstilles en række skabe med 6 stk. 12" høje rum i højden af 1" høvlede brædder, for hvert rum en lem beslået med bladhængsler og overfald.

I pissoiret opstilles i 11/2 højde 1" indvendig beklædning, som tjæres. Der opsættes en styrtebadsbruse med fornødne vandledning og haner. Der sørges for afløb fra brusebad og pissoir efter aftale med Stadsingeniøren. Der opsættes efter nærmere anvisning 50 stk. knager. Hytten stryges

udvendig med karbolineum iblandet noget farve.

Hytten skulle være færdig senest 1. september 1916.

Det blev den ikke, men der nævnes i aviserne, at den var under tag den 5. september.

Forfatterne forholder sig til, at omklædningshytten tages i brug den 10. september 1916, som værende den obligatoriske dato for omklædningshyttens jubilæum.

Huset bliver i dag brugt af kommunen, men trænger i højeste grad til en renovering, hvis kommunen har i sinde at bevare omklædningshytten for eftertiden. Hvorfor skulle kommunen ikke det – det er en historisk bygning, som kommunen selvfølgelig har råd til at vedligeholde.

Regnskabet for huset på Idrætspladsen februar 1917

Indtægt:

Første tilskud fra Nyborg Byråd 600 kr. – andet tilskud fra Nyborg Byråd 300 kr.

Indkomne svarkort 301,50 kr. Indbetalt til V. Juul Christensen 105,16 kr. Ved listeombæring 159,00 kr. I alt 1465,66 kr.

Udgifter:

Tømremester C. Conradsen 1.390,00 kr. Annoncer/tryksager i Nyborg Avis og Nyborg Socialdemokrat 24,15 kr. Maler Sørensen 7,71 kr. m.m. I alt 1.465,00 kr.

Materialeforvalter

Der blev ansat en materialeforvalter til at have opsyn med omklædningshytten på idrætspladsen.

Han fik for sit arbejde det beløb, der måtte indkomme ved udlejning af de 48 skabe, ligesom han var kontingentfri.

Omklædningshytten står færdig og benyttes den 10. september 1916

Danmarksmesterskabet i tikamp blev afholdt her i byen. Marius Jørgensen måtte her aflevere titlen til H. Thorsen fra »Sparta«, som i øvrigt denne dag satte ny dansk rekord i 110 m hækkeløb med 15,9 sek. (Det blev løbet på en af voldens gangstier).

Efterfølgende kunne man i aviserne læse en kompliment i anledning af den fine lille omklædnings- og materialehytte, som var både enkel og praktisk.

Mon ikke en af årsagerne til, at man fik bygget en omklædningshytte

Figur 6-8. Omklædningshytten i forfald før renovering i 2006. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

på idrætspladsen, var, at Marius Jørgensen var blevet danmarksmester i tikamp året før i Aarhus.

Efter at danmarksmesterskabet i tikamp var henlagt til Nyborg i 1916, kunne man ikke byde idrætsudøverne at måtte klæde om i døveskolens kældre og udendørs.

Vanskelighederne på idrætspladsen

Når vi tænker tilbage, hvordan var så egentlig de vanskeligheder, idrætsfolkene havde? De var mange.

Hvordan så idrætspladsen/eksercerpladsen egentlig ud den gang, når der f.eks. skulle spilles fodbold? Hvem hentede boldene, når de endte i »Den Døde Grav«? Rundt omkring idrætspladsen var der træer og stengærde. Stengærden og træerne er senere sløjftet ud mod Vestergade, men stengærden er bevaret mod Lindealleen.

Bolden, de spillede med, var helt sikkert en læderbold med en gummiplade indeni, der blev pustet op og snøret sammen. Målene var af træ og måske uden net. Hvad angår fodboldreglerne, ja, så var de ens på det tidspunkt over hele verden. Fodboldstøvlerne dengang var helt specielle i de første år og senere sikkert med propper under støvlen og en spænderem over vristen og snørebånd, der gik rundt om vristen og hælen, for at man kunne beholde støvlen på.

Atletikken havde helt sikkert sine problemer. Hvor afholdt man spydkast og hammerkast? Og hvad med stangspring og længdespring? Hvordan så løbebanerne ud?

Nogle af idrætsaktiviteterne blev afholdt på den høje eksercerplads og på voldstierne.

Dengang var der ikke specielle løbesko, og startklodser var der heller ikke noget af. Det var først senere, at man fandt på at grave et hul ved startlinjen med en lille skovl – og så var det med at få dækket hullet til, når konkurrencen var afviklet.

Atletikken hæmmede fodboldspillet

I foråret 1918 blev der fra fodboldspillernes side gjort forsøg på at få dannet en fodboldklub, idet man mente, at atletikken hæmmede fodboldspillet. En forhandling resulterede i, at der oprettedes en særlig boldafdeling med egen bestyrelse inden for foreningen.

Eksercerpladsen 1923

Idrætspladsen var nu i en sådan forfatning, at det var nødvendigt at foretage et stort fremstød for at få pladsen i orden. Der blev nedsat et fællesudvalg, der skulle søge udvirket, at eksercerpladsen blev indrettet til en regulær idrætsplads, og man havde tænkt sig at opfylde »Den Døde Grav« for at skabe en nødvendig udvidelse.

Byrådet stillede sig afvisende. Man gik på ny til byrådet, og borgmester Ludvig Hansen gav tilsagn om at ville stille det afgravede areal ude på »Øen« til rådighed for en idrætsplads.

Det resulterede i indvielsen af Idrætsparken på Øen den 11. juli 1926.

Eksercerpladsen efter udflytningen i 1926

Pladsen blev efterfølgende stadig brugt af bl.a. to fodboldklubber A.I.K. og Boldklubben af 1933.

Boldklubben af 1933 havde overtaget arv efter A.I.K., Arbejdernes Idræts Klub, hvad angik såvel økonomi som materialer i 1935. Omklædningshytten havde »1933« også overtaget, efter at N.G.&I.F. var flyttet til Idrætsparken på »Øen.«

2. maj 1942 kunne man bl.a. i Socialdemokraten læse, at værnemagten for tiden disponerede over den ene halvdel af omklædningshytten på eksercerpladsen.

Som ejer af huset fandt Boldklubben af 1933 det naturligt at holde sig ajour med den slags ting.

Det var mod 1933's vilje, at udlejningen var foregået for en leje af 20 kr. pr. måned.

I 40'erne var der altid mange tilskuere og høj stemning, når der blev afholdt folkefest på »Volden«.

Der er blevet spillet skolefodbold, når klasserne udfordrede hinanden til kamp.

Pladsen blev også brugt af de omrejsende cirkus og tivoli. Den er stadig en vigtig del af mange arrangementer i Nyborg.

Omklædningshytten blev renoveret august/september 2016

Sidst i september 2016 var der en omfattende udvendig renovering, hvilket var tiltrængt. Vi håber, Nyborg Kommune vil bevare den historiske omklædningshytte for eftertiden.

Figur 9. Eksercerpladsen ca. 1900. Den imponante bygning i baggrunden er Den kgl. Døvtummeskole (1891), der af ikke stedkendte er blevet opfattet som kaserne pga. samspillet med eksercerende soldater. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.